

Editorial

Actualul număr al *Noii Reviste de Drepturile Omului*, nr. 3/2017, publică prima parte a cauzei *Perinçek c. Elveției* într-o formă compactă, prin extrase. Dimensiunea deciziei judecătorilor europeni ne-a obligat să rămânem la o reproducere parțială, însă nimic din esența faptelor și argumentării nu a fost lăsat în afară.

Interesul arătat acestei cauze este determinat de relevanța ei specială în problematica pedepsirii negaționismului. Până la speța *Perinçek c. Elveției*, niciunul dintre statele membre ale Consiliului Europei nu condamnase pe cineva pentru negarea faptului că evenimentele din Primul Război Mondial constând în exterminarea sistematică a cca 1,5 milioane de armeni ar avea natura unui genocid. Iată și observațiile generalizatoare ale unuia dintre intervenienți: faptul sugerează că societățile democratice nu văd un motiv pentru a pedepsi un astfel de tip de negaționism; Franța a stabilit că recunoașterea oficială a naturii de genocid a unor evenimente nu implică și criminalizarea negării acestei naturi; Germania a luat distanță față de eventuala pedepsire a negării genocidului armean și, mai general, a negării „genocidelor”, altele decât Holocaustul.

Printre beneficiile oferite de speța cititorului ar fi de numit accesul la detaliile dezbaterii privind legislația pedepsirii negaționismului în sistemul instituțional elvețian, cu referiri la interpretarea dată de judecătorii naționali la aplicarea sa în cazul lui Perinçek. Dezbateră din Elveția este mai larg relevantă, deși reprezintă „doar” un nivel local. Cititorul va găsi o sinteză asupra jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia negaționismului relativ la Holocaust, atât privitor la spețele care au impus standardele ferme binecunoscute, dar și la cele care ating frontiera dintre negaționism și o gândire aflată în categoria controverselor legitime.

Pilonul cauzei rămâne felul în care judecătorii Marii Camere au tratat tensiunea dintre libertatea de exprimare și protecția în fața rănilor morale produse prin contestarea caracterului genocidar al masacrelor cărora le-au căzut victime armenii anatolieni în anii 1915-1916.

Faptele care au declanșat procesul sunt declarațiile cetățeanului turc, președinte al Partidului Muncitoresc Turc, Doğu Perinçek. În trei întruniri publice el a susținut că afirmațiile privind genocidul armean sunt „o minciună internațională” inventată „de către imperia-liștii din Anglia, Franța și Rusia țaristă”, evenimentele din 1915 constând în conflicte etnice, măceluri și masacre între armeni și musulmani. Ideile au fost reluate mai elaborat într-o broșură scrisă de el, care neagă că evenimentele din 1915 și din următorii ani constituiau un genocid. Nu este lipsit de relevanță faptul că Perinçek a stat 13 ani în închisorile turce pentru acțiuni în favoarea egalității dintre majoritarii musulmani turci și aleviți și kurzi și minoritarii creștini, iar CEDO condamnase statul turc de două ori pentru reclusiunea sa. Dar și faptul că reclamantul fusese trimis la închisoare pentru a treia oară în legătură cu activitățile sale din cadrul Comitetului Talaat Pasha, organizație naționalistă și șovină.

În anul 2005, Asociația Elveția-Armenia a înaintat o plângere penală împotriva reclaman-tului pe baza legii elvețiene care incriminează negarea, trivializarea grosolană sau justificarea unui genocid sau a unei crime împotriva umanității. A urmat condamnarea lui Doğu Perinçek, recursul fiindu-i respins de Curtea federală elvețiană în luna decembrie 2007 cu argumentul că genocidul împotriva armenilor era „cunoscut și recunoscut” sau chiar „dovedit” și, ca urmare, condamnarea cetățeanului turc a fost motivată de scopul protejării demnității umane a mem-brilor comunității armene.

Reclamând decizia instanțelor elvețiene, Doğu Perinçek s-a adresat CEDO, unde a câștigat în prima fază. Statul elvețian a readus cauza în fața Marelui Tribunal, iar aceasta a reconfirmat prima decizie. Este de subliniat dramatismul confruntării argumentelor provenind de la curți, de la un guvern și de la terțe părți bine intenționate și bucurându-se, toate, de un înalt profesionalism.

Astfel, în timp ce Guvernul elvețian a punctat faptul că reclamantul nu tratase subiectul genocidului declarat de el ca fiind „masacre comise de ambele părți” într-o manieră caracteristică dezbaterii istorice corecte, Marea Cameră a susținut că, în esență, declarațiile acestuia aveau un caracter istoric, juridic și politic. Instanțele naționale stabiliseră că Doğu Perinçek a ținut discursuri motivate de rasism. Judecătorii europeni au replicat că reclamantul nu a fost pus sub acuzare pe motivul incitării la ură, infracțiune separată în legislația elvețiană, și nici nu și-ar fi exprimat disprețul față de victime. Marea Cameră a recunoscut marea importanță dată de comunitatea armeană întrebării dacă evenimentele tragice din timpul Primului Război Mondial trebuie considerate sau nu genocid. Cu toate acestea, nu a acceptat că afirmațiile reclamantului puteau răni într-o asemenea măsură demnitatea armenilor care au suferit ori pierit, ori demnitatea și identitatea descendenților, încât să fie impuse măsuri penale.

Iată următorul argument al Marii Camere, cu miză pentru raportul mai general dintre negaționism și genocide în interpretarea CEDO. În timp ce declarațiile de negare a Holocaustului sunt prezumate ca incitând, invariabil, la ură sau intoleranță *din motive istorice și contextuale*, nu același lucru se poate aprecia cu privire la discursul cetățeanului turc care a vorbit în Elveția despre evenimente de pe teritoriul Imperiului Otoman, derulate cu aproximativ nouăzeci de ani în urmă. Chiar atunci când este prezentată în stilul unei cercetări istorice imparțiale, negarea Holocaustului trebuie văzută, în toate cazurile, ca relevând o ideologie antidemocratică și antisemitică. Negaționismul privitor la genocidul evreilor este, în consecință, de două ori periculos, mai ales în statele care au experimentat ororile naziste și au, drept urmare, o responsabilitate morală specială să se distanțeze de atrocitățile în masă pe care le-au comis sau le-au susținut. Nu aceasta este situația în speța dată, căci nu există vreo legătură directă între Elveția și evenimentele care au avut loc în Imperiul Otoman în anii 1915-1916.

Concluzia Marii Camere: având în vedere faptele și contextul, nu era necesar, într-o societate democratică, ca Doğu Perinçek să primească o sancțiune penală pentru declarațiile lui, în numele protejării drepturilor comunității armenilor. Urmărind, totuși, cât de strânse au fost argumentele judecătorilor elvețieni, ale judecătorilor europeni și ale terțelor părți, apreciem că decizia Marii Camere în cauza *Perinçek c. Elveției* ar putea fi răsturnată în alte spețe de negare a genocidului armean.